

Mesnevî sadece Mesnevî midir?

İsmail Güleç

Bundan seneler önce, henüz daha yirmisinde bir üniversite öğrencisi iken annemle birlikte köye gitmiştim. Köyde bugün rahmet-i Rahman'a kavuşmuş olan babamın amca çocuklarından yaşlıca bir amca hoş beşten sonra bana Nasuh tövbesini bilip bilmediğimi sordu. Ben de bilmediğimi söyleyince anlatmaya başladı. Hikâye şöyleydi:

Yıllar önce Nasuh adında bir adam varmış. Yüzü kadın yüzü gibi tüysüz olduğu için erkekliğini bu yüzden rahatlıkla gizler ve kadınlar hamamında tellaklık eder, böylece kadınları kolaylıkla baştan çıkarırmış... Nasuh yıllarca tellaklık etmiş, kimse onun erkek olduğunun farkına varamamış. Çünkü yüzü kadın yüzü gibi, sesi kadın sesi gibiymiş. Çarşaf giyer peçe takarmış, ama şehveti azgın bir gençmiş. Aradan zaman geçince Nasuh bu işten pişman olmuş, tövbe etmiş fakat tövbesini tutamamış. Defalarca tövbe edip bozmuş. Bir gün Nasuh, bir Allah dostuna giderek, "Bana dua et." diye ricada bulunmuş. Allah'ın (c.c.) veli kulu da onu bu durumdan kurtarması için Allah'a dua etmiş.

Nasuh bir gün yine hamamda tası doldururken padişahın kızının küpesindeki incilerden biri kaybolmuş. Bütün kadınlar onu aramaya koyulmuşlar. Herkesin eşyasını aramak için önce hamamın kapısını kapamışlar. Sonra başlamışlar aramaya. Fakat inci bir türlü bulunamamış. Bunun üzerine herkesin başta ağzı olmak üzere incinin saklanabileceği her yerini aramaya başlamışlar. Kolculardan biri "İhtiyar, genç, herkes anadan doğma soyunsun." diye bağırmış. Nasuh korkusundan bir kenara çekilmiş, yüzü korkudan sararmış dudakları titremiş. Çünkü yaptığı bu işin cezasının ölüm olduğunu biliyormuş. Kendi kendine, "Yarabbi", demiş, "Birçok defalar tövbe ettim fakat tövbemi bir türlü tutamadım. Eğer beni bu beladan, rezil rüsva olmaktan kurtarırsan bütün yaptıklarımın tövbe ettim." diye inlemiş.

Hamamdakiler herkesi aradıktan sonra, "Ey Nasuh herkesi aradık, şimdi sıra sende, gel seni de arayalım." demişler. Tam onu arayacaklarken ansızın biri "İnci bulundu." diye bağırmış. Nasuh'u aramaktan vazgeçmişler, böylece Nasuh rezil olmaktan ve ölümden kurtulmuş. İnci bulunduğu için herkes bayram etmiş, sevinmiş. Bu sevinç dalgası geçtikten sonra Nasuh'u padişahın kızını keselemek üzere çağırılmışlar. Nasuh bir mazeret uydurmuş, hamamdan çıkıp kaybolmuş. Bir daha da tövbesini bozmamış...

Bu hikâyeyi dinledikten sonra kendime Nasuh kim, nerede yaşamış, o kız hangi padişahın kızıydı, sorularını sordum ve beyhude yere cevap arayıp durdum. Kuran-ı Kerim'de bir yerde "tevbeten nasûhâ" ibaresi geçtiğini hatırladım. Bir hafız arkadaşına sorup yerini buldum. Tahrim suresi 8. Ayette geçiyor "tevbeten nasûhâ" ibaresi.

Ey iman edenler! Samimi bir tövbe ile Allah'a dönün. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, Peygamber'i ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Çünkü onların nurları, önlerinde ve yanlarında koşar da, "Ey Rabbimiz! Nurumuzu tamamla, bizi bağışla, çünkü sen her şeye kadirsin." derler.

Bu ayet-i kerimenin tefsirine baktım. Nasuha halis, saf anlamını veriyorlardı. Diğer insanlara da örnek olacak şekilde edilen bir tövbeye Nasuh tövbesi deniyordu.

Hız. Peygamber (s.a.v) de, Mu'âz b. Cebel'in (r.a) "Ey Allah'ın Resulü! Nasûh tevbe nedir?" diye sorması üzerine "Kulun yapmış olduğu günaha pişmanlık duyup Allah'a özrünü arz edip sonra da sütün memeye geri dönmediği gibi o (günaha) dönmemesidir." şeklinde tarif eder.

Ne tefsirlerde, ne de hadislerde yukarıdaki hikâyeden bir iz vardı. Nasuh diye bir tellaktan bahsedilmiyordu hiç. O zaman köyün hocası olan o yaşlı amcam bu hikâyeyi nereden duymuştu? Ertesi gün sordum kendisine bu soruyu. Kitaplardan okuduğunu söyledi ama hangi kitap olduğunu hatırlayamadı.

On seneyi aşkın bir süre geçti bu olayın üzerinden ve ben de olayın üzerinde fazla durmadım. Hasbelkader *Mesnevî* ile ilgilenmeye başlayınca *Mesnevî*'nin beşinci cildinde 2229. beyitte amcamın anlattığı hikâyeye tesadüf ettim. Aklıma seneler önceki olay ve amcamın anlattığı hikâyeye geldi birden. Sonunda hikâyenin hangi kitaptan alındığını öğrenmiştim ama bunu amcama söyleyemedim. Çünkü o tarihlerde vefat etmişti.

Bir başka olay da şu: Rahmetli annemin zaman zaman söylediği ve ilginç bulduğum yöresel atasözlerini ve deyimleri derliyordum. Annemin vefatından sonra da büyük ablam başta olmak üzere halalarım, teyzelerim ve diğer akrabalarımın da bu kabil sözleri duydukça not alır ve açıklamasını sorardım. Daha sonra bunları *Annemden Duyduklarım* başlığı altında küçük bir kitapçık olarak yayınladım (İstanbul: Pan Yayınları, 2006). O kitapta yer alan bir deyim vardı: "Adın ne balcı kızı, o zaman daha iyisin daha hassın ya."

Bu deyimi ise şöyle açıklamıştım. Kız daha çok istenen ve arzulanan şeylere benzetilir. Balcı kızı, daha tatlı ve daha iyi anlamındadır. Bir olayda istediğimizden ve beklediğimizden daha iyi bir durumla karşılaştığımızda bu deyimi kullanırız. "*Kör istedi bir göz, Allah verdi iki göz*" ile anlamdaştır. (s. 59)

Ben bu sözün diğerleri gibi sıradan bir deyim olduğunu düşünürken *Mesnevî*'nin dördüncü cildinde karşıma çıkmaz mı? Hikâyeye şöyle *Mesnevî*'de. Kadın oğluna, oğlum pek güzel bir kız buldum, der. Pek güzel, der oğlu. Annesi, güzelliğinden başka bir şey daha var. O namuslu kız helvacı kızı, demiş. Evlenecek adam da, böylesi daha iyi, daha yağlı, daha tatlı olur, demiş. (630-634. beyitler)

Benim annemin yıllardan beri söylediği sıradan bir sözü *Mesnevî*'de çıkıyor. Amcamın nereden aldığını bilmediği hikâyesi *Mesnevî*'den çıkıyor. Kim bilir, bunun gibi daha nice söz ve hikaye var *Mesnevî*'den alındığı bilinmeden söylenen ve anlatılan. Bu durum karşısında şaşırmadım değil. Ama aynı zamanda da çok sevindim. Bizim klasiklerimiz olmuş nice eserde yazılan ve anlatılan hususlar bu milletin hafızasına nakşedilmiş, kazanmış.

Son söz: *Mesnevî* bu milletin, okumuşunun da okumamışının da, köylüsünün de şehirlisinin de, yaşlısının da gencinin de, kadınının da erkeğinin de ruhuna nüfuz etmiş bir eserdir. Atalarımızı daha iyi anlamak ve onlarla aynı dili konuşmak için *Mesnevî*'yi ve onun gibi diğer önemli klasik eserlerimizi okumalıyız.